

**Pr. lect. univ. dr. Ovidiu Soare,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Universitatea „Dunărea de Jos“ din Galați**

TÂNARA GENERAȚIE ÎNTRE BISERICĂ ȘI EDUCAȚIA RELIGIOASĂ. PERSPECTIVE SOCIALE

***Abstract:** The social problem of religious education in Romania is widely debated, not only in social and political environments, but also in academic ones. The two institutions, the Church and the School, are active in the social, cultural and educational space of Romania. On one hand, through the multitude of joint programs, which are carried out at the level of the two institutions, and in which young people are involved; and on the other hand, through the presence of a qualified and active teaching staff in the field of religious education. Being aware that educational institutions have a conservative side, attached to the past, but also an innovative side, anchored in the present, we present this exploratory study that highlights the different social perspectives young students have on religious education, the presence of the Church in their lives, and the ways in which these perspectives can improve the religious educational approach, the relationship between the youth, the School and the Church, and the ways in which they can all benefit in their social life.*

***Keywords:** social perspectives, social life, religious education, social changes, church, school, family, identity, religiosity.*

Preliminarii

Fiecare societate a fost preocupată de educație și, în special, de educația tinerei generații. Ea este speranța, viitorul și în același timp moștenitoarea valorilor cultural-spirituale ale unei societăți. Două au fost instituțiile care s-au ocupat cu preponderență de acest lucru, Biserica și Familia. La acestea două s-a adăugat, în perioada modernă, Școala. Se poate constata însă că spațiul social al tinerilor este invadat de perspective educaționale, care vin pe de o parte dinspre instituțiile

tradiționale, iar pe de altă parte din zona liderilor formali sau informali, care ocupă spațiul virtual comunicațional.

Fiecare generație se află într-o criză de identitate, din care nu lipsește nici generația tânără. Pentru a se regăsi în propriile afirmații, într-o societate aflată în plin proces de afirmare a globalizării¹, tânăra generație își caută repere, puncte de sprijin, de care să se folosească pentru a-și construi identitatea².

1. Problema globalizării, a educației și pastorației generației tinere este prezentă și dezbătută cu interes în spațiul teologic. *Globalizarea are un impact considerabil asupra tuturor compartimentelor existenței umane: compartimentul financiar, industrial, economic, politic, cultural și religios. La nivelul compartimentului religios se impune asumarea unei identități teologice și spirituale comune care să depășească segmentările religioase și confesionale actuale. În orice încercare de descriere a fenomenului globalizării trebuie să se țină cont permanent de ambivalența acestui proces. Globalizarea nu este un fenomen ce poate fi ușor de categorizat. Așa după cum sublinia autorul, globalizarea poate fi benefică umanității prin noile realități încadrate în compartimentele amintite, însă ea poate aduce o serie de probleme, care fac dintr-o societate globalizată o societate vulnerabilă. În cadrul acestei societăți vulnerabile apar mai multe posibilități pe care le poate îmbrățișa Biserica, pentru a răspunde provocărilor societății moderne: autismul teologic (refugierea în trecut), gheoizarea militantă (opoziție combatantă), asumarea pasivă (acceptarea pasivă a efectelor globalizării) sau dialogul critic (evidențierea aspectelor pozitive și depășirea crizelor pe care globalizarea le provoacă), în Gheorghe HOLBEA, „Pastorația tinerilor în contextul actual al globalizării”, în *Ortodoxia*, seria II, anul VII, nr. IV, octombrie-decembrie, București, 2015, pp. 43-47.*

2. Pentru înțelegerea noțiunii de identitate, prin care definim capacitatea unei persoane de a se autorecunoaște și de a fi recunoscută de către ceilalți, există o multitudine de perspective, remarcându-se însă o viziune care conține înfățișări opuse. Prima dintre ele scoate în evidență asemănarea cu ceilalți, iar cea de a doua pune în evidență diferența în raport cu ceilalți, adică acele aspecte care ne fac să fim persoane unice și ireductibile. Însă *asemănarea și diferențierea* de ceilalți se formează în grupurile sociale din care face parte, în Massimo BORLANDI et al., *Dicționar al gândirii sociologice*, Polirom, 2009, p. 358. Unul dintre motivele majore ale prezenței conflictelor intergeneraționale este acela al accentuării *asemănării* sau *diferențierii*. Când cele două laturi nu sunt înțelese și analizate critic apare ruptura, conflictul sau tensiunea. Cele două laturi, asemănarea și diferențierea se pot încadra în două modele prin care este definită identitatea: primul dintre ele *concepe identitatea ca pe o structură stabilă* înrădăcinată în cadrul persoanei, iar cea de a doua *concepe identitatea ca pe un proces* care se realizează în multitudinea de interacțiuni particulare în care persoana este implicată, în M. BORLANDI et al., *Dicționar al gândirii sociologice*, p. 359.

Aceste puncte de sprijin pot fi găsite de către tineri în cadrul Bisericii, Școlii sau al Familiei, însă acest lucru nu poate fi făcut cu ușurință, deoarece în cadrul celor trei instituții, fundamentale pentru definirea societății noastre, sunt prezente mai multe generații care interacționează între ele. Dintre toate, singura care are un caracter efemer este tânăra generație.

Școala este o instituție educațională cu care tinerii interacționează încă din copilărie, însă această interacțiune are un caracter obligatoriu. Caracterul obligatoriu al frecventării Școlii și implicit al dobândirii de cunoștințe, atitudini și aptitudini conduce la apariția unor reacții de acceptare, refuz sau indiferență.

Spiritul liber al persoanei umane este modelat după anumite norme și criterii educaționale, stabilite la nivel național și care sunt în concordanță cu cele de la nivel european, adaptate fiecărui context particular. Reacțiile de acceptare, refuz sau indiferență le regăsim la fiecare actor social implicat în procesul educațional, pe grade și intensități diferite, atât în rândul elevilor, cât și în cel al profesorilor.

Școala fiind o instituție educațională puternic ancorată în societatea românească, are caracteristici organizaționale veritabile, în ceea ce privește ierarhia, pe linie profesională a persoanelor implicate în actul educației (elev, profesor, director, inspector școlar, inspector școlar general, secretar de stat, ministru), peste care se suprapune structura organizațională a instituțiilor implicate în educație (unitatea școlară, inspectoratul școlar, ministerul educației).

Această structură organizațională creează, pe de o parte, un culoar educațional, cu granițe foarte ferme și care sunt foarte greu de depășit, iar pe de altă parte o anumită inerție în luarea deciziilor care pot îmbunătăți procesul educațional, provocând, nu de puține ori, reacții negative din partea celor implicați, elevi și profesori, care se află la baza piramidei organizaționale a educației.

Urmare a acestor lucruri opiniile sau perspectivele educaționale ale elevilor sunt acceptate numai dacă se regăsesc în cadrul acestor granițe. Tot ceea ce este în afara granițelor educaționale poate fi încadrat la categoria revoltă sau nemulțumire.

Pe tot parcursul procesului educațional tinerii se supun unui întreg proces de adaptare. Cu alte cuvinte, Școala, ca instituție educațională

în spațiul socio-cultural românesc, produce reacții pro și contra în rândurile tinerilor.

Alături de Școală și Biserica, în societatea românească, ca instituție cu un profund caracter religios-educațional, are aproape aceleași caracteristici organizaționale.

Prin educația religioasă, prezentă în școală, și Biserica face parte din cadrul instituțiilor cu caracter educațional, de care beneficiază tinerii din societatea românească actuală.

Acest studiu explorativ dorește să scoată în evidență diferitele perspective sociale pe care tinerii le au față de educația religioasă prezentă în școlile din România, perspective care atrag după sine reacții pozitive, negative sau indiferente față de implicarea Bisericii în procesul educațional. Vor fi prezentate și modalitățile prin care aceste perspective pot îmbunătăți demersul educațional religios, relația dintre tineri, Școală și Biserică, precum și modul în care ele pot aduce beneficii în viața socială a tinerilor.

Reacțiile de acceptare, refuz sau indiferență cu privire la rolul educațional al instituțiilor sunt normale într-o societate deschisă, așa cum încearcă să fie și societatea românească, iar depășirea barierelor care blochează acest demers educațional poate fi făcută prin dialog, analize și consultări periodice.

Educația religioasă și statutul orei de Religie în spațiul est-european

Cadrul legislativ la nivel European privind educația religioasă se regăsește în *Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, în *Protocolul la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*, la articolul 2, *Dreptul la educație*:

„Nimănui nu i se poate refuza dreptul de instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura aceasta educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filozofice”³.

---

3. Primul protocol adițional la *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*, încheiat la Paris la 20 martie 1952, articolul 2.

Pe de altă parte cercetarea sociologică analizează schimbările sociale⁴ care au loc în cadrul religiozității⁵, modul în care acestea modifică sistemul social al unui grup sau organizații, aspecte care se pot regăsi și în cadrul spațiului educațional prezent în Școală.

Este deosebit de importantă definirea schimbării religiozității, care are loc în cazul persoanelor religioase, precum și a atitudinilor și a gradului de conformare a acestora potrivit modelului acceptat ca sistem de referință⁶.

Marek Korzeniowski în articolul *Continuitatea și schimbarea religiozității. Rezultate selectate ale cercetării sociologice asupra atitudinilor religioase*, tratează aspectele legate de continuitate și schimbare a religiozității, iar perspectivele legate de educația religioasă și de implicarea Bisericii în acest act educațional pot fi privite și din punctul de vedere al proceselor moderne de secularizare și pluralism.

---

4. Pot fi identificați trei factori principali care influențează schimbarea socială: factorii culturali, mediul înconjurător natural și organizarea politică. „Prima influență esențială asupra schimbării sociale o constituie factorii culturali, care includ produsele religiei, sistemelor de comunicație și a conducerii. În viața socială religia poate fi o forță conservatoare, cât și una inovatoare. Unele forme ale credinței religioase și ale practicii religioase au funcționat ca o frână în calea schimbării, punând accentul pe nevoia de a adera la valorile și ritualurile tradiționale. Totuși așa cum sublinia și Max Weber, convingerile religioase joacă adesea un rol mobilizator în promovarea schimbării sociale”, în Anthony GIDDENS, *Sociologie*, Editura All, București, 2010, pp. 42-44.

5. Una dintre temele care poate fi abordată în cadrul schimbărilor sociale din cadrul religiozității este cea a laicizării. „Dezbaterea asupra tezei laicizării este unul dintre domeniile cele mai complexe din cadrul sociologiei religiei. Există un dezacord între susținătorii tezei laicizării – care sunt de acord cu părinții întemeietori ai sociologiei și văd religia ca diminuându-și importanța în lumea modernă – și oponenții conceptului, care susțin că religia rămâne o forță semnificativă, deși adesea în forme noi și nefamiliare”, în A. GIDDENS, *Sociologie*, pp. 528-529. Cu toate acestea, se poate alege o cale de mijloc în a analiza această teză a laicizării și a religiei, prin care și una și cealaltă să-și găsească rolul ei firesc în societate, completându-se una pe cealaltă, deoarece o societate se poate considera modernă dacă a reușit să elimine din cadrul ei radicalismul și exagerările, de orice natură ar fi ele.

6. Marek KORZENIOWSKI, „Continuity and change of religiosity. Selected results of sociological research on religious attitudes”, în *Social Sciences and Education Research Review* (4) 2, Volume 4, Issue 2, 2017, pp. 100-109.

În această ordine de idei, generația tânără consideră că alături de religie, pentru rezolvarea problemelor de zi cu zi, credințele religioase fac parte dintr-o multitudine de surse care dau sens vieții. Astfel, sursele non-religioase, familia, locul de muncă, relațiile interpersonale pot fi alternative sau compatibile cu religia⁷.

Educația religioasă este analizată de către Radomir Marinkovic din perspectiva tradiției și a secularizării. În articolul *Educația religioasă în Serbia: Între Tradiționalism și secularism*, autorul afirmă că revenirea la educația religioasă a provocat o dezbateră aprinsă în sfera publică, unde s-au făcut auzite numeroase păreri contradictorii, de la opinia că educația religioasă în școală este neconstituțională, până la opinia că educația religioasă ar trebui să fie obligatorie. Cu toate acestea, profesorii de Religie sunt printre profesorii preferați ai elevilor, dar nu trebuie uitat faptul că Religia creștină promovată în Școală, și care dorește să fie o alternativă la viața din societatea secularizată, trebuie să fie autentică, motivantă și stimulatorie⁸.

Criza modelelor educaționale în spațiul est-european a produs de multe ori eșecuri sau dezamăgiri. După căderea regimurilor comuniste din țările est-europene a existat tendința de a înlocui paradigmele educaționale din acele perioade, cu altele noi, din spațiile vest-europene sau cu paradigme educaționale vechi, din perioada interbelică. Nu este scutită de asemenea experiențe nici Biserica.

Dacă implementăm astăzi un anumit model, oricât de bun a fost acesta în trecut, fără să ținem seama de specificul noului mediu, este foarte probabil să fim dezamăgiți. Impunerea forțată a unor modele poate să creeze efectul opus celui urmărit. Limbajul Bisericii trebuie să fie o chemare și nu o constrângere. Transmiterea și înțelegerea valorilor creștine trebuie să aibă un caracter dinamic, să fie atractive pentru omul modern, spre a putea să fie aplicate. Creștinismul astăzi nu și-a afirmat suficient de puternic utilitatea, pentru că nu explică omului modern legătura dintre Evanghelie și viața de zi cu zi. Limbajul

7. M. KORZENIOWSKI, „Continuity and change of religiosity...”, pp. 100-109.

8. Radomir MARINKOVIC, „Educația religioasă în Serbia: Între Tradiționalism și Secularism”, în † Varlaam PLOIEȘTEANUL et al., *Educația religioasă a tinerilor în contextul secularizării actuale*, Editura Basilica, București, 2017, pp. 275-286.

trebuie să fie unul contemporan, iar scopul principal al educației religioase este acela de a-l atrage pe elev către Biserică⁹.

În Bulgaria, problema prezenței educației religioase în școlile publice este una asemănătoare cu cea din Serbia și din România. Și aici sunt voci pro și contra. Argumentele apărătorilor educației religioase sunt puternice, dar există și adversari care susțin că, în epoca dezvoltării tehnologice, educația religioasă este o pierdere de timp¹⁰.

Lupta din perioada socialistă împotriva religiei a dus la incapacitatea de a înțelege importanța educației religioase în societate și la apariția analfabetismului religios. Statul este chemat să asigure alfabetizarea religioasă a adolescenților, care să fie independentă de instituțiile religioase, fără a fi în conflict cu ele, ci în acord cu ele¹¹.

Educația religioasă în Bulgaria s-a concentrat pe două direcții. Prima dintre ele este aceea care susține că educația religioasă trebuie să aibă un caracter neconfesional, unde elevii să fie familiarizați cu mesajele morale ale creștinismului, islamului și iudaismului. Cea de a doua concepție, propusă de Sfântul Sinod al Bisericii Bulgare susține ca studiul Religiei să urmeze principiul confesional¹². Aceste două probleme au fost dezbătute și în spațiul educațional românesc.

Un rol important în formarea poziției religios-morale a copilului o are familia¹³. Dezvoltarea religioasă a elevilor nu trebuie să rămână un

9. R. MARINCOVIC, „Educația religioasă în Serbia...”, pp. 283-285.

10. Rosița GHEORGHIEVA, „Situția educației religioase în școlile publice din Bulgaria. Educația religioasă în familia bulgară contemporană: probleme și perspective”, în † V. PLOIEȘTEANUL et al., *Educația religioasă a tinerilor...*, p. 287.

11. R. GHEORGHIEVA, „Situția educației religioase...”, p. 287.

12. R. GHEORGHIEVA, „Situția educației religioase...”, p. 291.

13. Numeroase sunt analizele care scot în evidență criza familiei în societatea modernă, precum și faptul că aceasta se îndepărtează pe zi ce trece de valorile tradiționale, ceea ce ar duce la diminuarea sau chiar dispariția formării religios-morale a copilului în cadrul familiei. Una dintre cauze ar fi „dezvoltarea extraordinară a mijloacelor de informare și rolul decisiv pe care-l joacă acestea în viața oamenilor. Acestea pot pune stăpânire pe om și îi pot condiționa viața, cum este cazul computerului și al internetului... O altă problemă a familiei ar fi violența de orice factură (fizică, psihică, economică, verbală) între soți sau între părinți și copii, în familie, pe stradă, la locul de muncă sau în instituțiile de învățământ precum și abuzurile de orice fel... Despre categoria persoanelor în vârstă ar trebui spus că cea mai mare problemă cu care se confruntă unele dintre ele este singurătatea, lipsa unei per-

scop iluzoriu, ci este necesar să devină o necesitate și o misiune a întregii societăți. Pentru aceasta este nevoie de multă iubire, înțelegere și dăruire¹⁴.

În Polonia, în perioada postbelică, Religia a fost prezentă în școli. Până în anul 1956, Religia a fost o disciplină obligatorie în școlile primare și în gimnaziu; în perioada 1957-1961, Religia a fost predată ca materie extra-curriculară, iar după 1961 a fost predată în centre autorizate de educație religioasă. După anul 1990 Religia a fost reintrodusă în școala primară și în gimnaziu¹⁵.

De o deosebită importanță în educarea tinerei generații, în Polonia, sunt *Frățiile și organizațiile bisericești*. Astfel *Frăția Ortodoxă Sfinții Chiril și Metodiu* are ca principal obiectiv familiarizarea societății cu învățătura și tradiția Bisericii Ortodoxe, precum și promovarea lor prin activități culturale și educative¹⁶.

Educația religioasă în școlile din România este prezentată dintr-o perspectivă pozitivă de către Mihăilescu J. Astfel, autoarea afirmă faptul că una dintre victoriile creștinismului asupra comunismului ateu din România a fost introducerea orelor de Religie în școli, în anul 1990¹⁷. Discursul autoarei este unul curajos și fără echivoc.

Educația religioasă aduce beneficii culturii sufletului atât de necesară în societatea actuală, iar Religia trebuie să fie cunoscută de către

---

soane care să le poarte de grijă, să se intereseze de soarta lor sau pur și simplu să le spună o vorbă bună...". Cu toate problemele cu care se confruntă familia în societatea modernă „se poate arăta și un alt aspect, acela că, în multe cazuri, tineretul din societatea noastră a fost și cel care a însuflețit viața religioasă a familiilor lor, aceasta și datorită participării la orele de religie de la Școală". Chiar dacă societatea zilelor noastre se confruntă cu o multitudine de probleme care afectează atât viața personală, cât și pe cea comunitară, „grija creștinilor trebuie să se îndrepte deopotrivă spre cei mici, tineri, dar și spre cei în vârstă, indiferent că sunt membri ai unei familii sau pur și simplu fac parte din marea familie a lui Dumnezeu", în Ionuț POPA, „Problema familiei creștine astăzi. Pastorația copiilor, a tinerilor și a bătrânilor", în *Ortodoxia*, nr. 4, anul LVIII, septembrie-decembrie, București, 2007, pp. 120-129.

14. R. GHEORGHIEVA, „Situția educației religioase...”, p. 295.

15. Bazyli DOROSZKIEWICZ, „Publicațiile și învățământul religios al ortodoxiei poloneze”, în † V. PLOIEȘTEANUL et al., *Educația religioasă a tinerilor...*, pp. 307-308.

16. B. DOROSZKIEWICZ, „Publicațiile și învățământul religios...”, p. 313.

17. Julieta MIHĂILESCU, „Educația religioasă în școala românească – investiție pe termen lung”, în † V. PLOIEȘTEANUL et al., *Educația religioasă a tinerilor...*, p. 167.

elevi. Educația religioasă te invită la autocunoaștere. Valorile religioase îți aduc pe oameni laolaltă, creează legături durabile și se manifestă prin iubire, dăruire și înțelegere¹⁸.

Studiul nostru se concentrează asupra atitudinilor adolescenților din școala românească față de Biserică și educația religioasă. Adolescentul devine un observator critic în ceea ce-l privește și constată că în anumite situații trăiește stări de anxietate sau de euforie exagerată. Tânărul adult luptă să se reinventeze și are tendința de a lăsa în urmă investiția făcută de părinți în pregătirea lui culturală și spirituală. Pe de altă parte denigrarea și cicăleala, limitarea libertății, impunerea vechilor reguli îl vor determina pe adolescent să se lupte de unul singur cu noile provocări din viața lui și chiar să se îndepărteze de Dumnezeu. Este bine să ne retragem discret și să-l lăsăm pe Dumnezeu să-l protejeze și să-i ofere înțelepciunea de care are nevoie pentru a se maturiza¹⁹.

Prin acest studiu sunt prezentate informații noi privind perspectivele sociale pe care tinerii elevi le au față de educația religioasă și față de Biserică. Dacă cele mai multe studii, care tratează prezența educației Religioase și a Bisericii în Școală, în spațiul est-european, scot în evidență minimalizarea orei de Religie sau chiar lipsa ei din Școală, acest studiu scoate în evidență dorința elevilor de a studia Religia în Școală, însă acest studiu al Religiei să fie făcut cu o metodă și un limbaj nou, din care să nu lipsească implicarea reală a Bisericii în viața socială a tinerilor.

Clivaje pot să apară, deoarece, de cele mai multe ori, nu se ține seama de specificul mediului în care tinerii își desfășoară activitatea; modelele educaționale sunt impuse forțat, iar limbajul nu este unul contemporan²⁰.

O dovadă a faptului că Biserica este interesată de tineri și de modul în care aceștia interacționează cu Școala, Biserica și Familia este numărul mare de programe și activități cu tinerii care se desfășoară în

18. J. MIHĂILESCU, „Educația religioasă în școala românească...”, p. 167.

19. Cristina BENGĂ, *Criza adolescenței și rolul ei în maturizarea spirituală a tânărilor*, în † V. PLOIEȘTEANUL et al., *Educația religioasă a tinerilor...*, p. 339.

20. R. MARINKOVIC, „Educația religioasă în Serbia...”, pp. 283-284.

Arhiepiscopia Dunării de Jos. În acest sens, în anul 2016 a apărut lucrarea *Tinerii în Biserică. Mărturii. Provocări. Răspunsuri*, care este un compendium adunat din mărturiile oferite de elevi, tineri și profesori de Religie, de-a lungul anilor, în Eparhia Dunării de Jos, fie cu prilejul unor manifestări spiritual-culturale, fie în dialogul pe tema orei de Religie, fie pe teme provocărilor contemporane în lucrarea de educație creștină, în Familie, în Școală, în Biserică²¹.

***Noi puncte de vedere
ale elevilor privind relația
dintre Biserică și educația religioasă***

Acest studiu explorativ are ca scop identificarea perspectivelor sociale pe care elevii le au față de educația religioasă în școală, precum și a prezenței Bisericii în viața lor.

Principalele întrebări care conduc această cercetare sunt:

Care sunt problemele și acțiunile prezente în perspectivele sociale propuse de către tineri?

Care este impactul acestor perspective asupra comportamentului social al tinerilor?

Răspunsurile la aceste întrebări vor contribui la îmbunătățirea demersului educațional religios și a relației dintre tineri, Școală și Biserică, precum și a modalităților prin care toate aceste răspunsuri pot aduce beneficii în viața socială a tinerilor elevi.

Perspectivile acestui studiu pot fi de folos comisiilor guvernamentale desemnate să analizeze și să revizuiască programele școlare la disciplina Religie.

Acest studiu poate fi folosit în cadrul cercurilor pedagogice, pentru îmbunătățirea metodelor de predare a orei de Religie, folosind abordări noi, flexibile și moderne, abordări venite din partea beneficiarilor demersului educațional.

Rezultatele studiului pot fi implementate de către asociațiile și fundațiile cu caracter religios, care au parteneriate cu școlile de stat,

---

21. † CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „Tinerețea credinței”, în † CASIAN et al., *Tinerii în Biserică. Mărturii. Provocări. Răspunsuri*, Galați, 2016, pp. 3-5.

pentru desfășurarea de programe interinstituționale: Școală-Biserică-Familie.

Abordările studiului sunt folositoare inspectoratelor și unităților școlare, pentru a valorifica impactul pe care-l are ora de Religie la nivelul formării și educării tinerilor.

Studiul explorativ s-a desfășurat în anul școlar 2016-2017, pe un număr de 36 elevi, din două clase terminale (clasa a XII-a), din cadrul unui colegiu național din municipiul Brăila. Elevii au fost rugați să alcătuiască un eseu cu tema: *Ce așteaptă tinerii de la Biserică? Ce așteaptă Biserica de la tineri?*

Analiza eseurilor tinerilor elevi nu dorește să impună rețete, prescripții și nici scheme de acțiune. Nu este vorba nici de impunerea unor opinii, ci de punerea unor probleme. Nu vor fi trase concluzii îndubitabile, care ar putea da naștere unor convingeri. Analiza acestor eseuri este o confruntare cu noi puncte de vedere, care pot avea câteva șanse de a suscita moduri noi de a privi educația și formarea²².

Începem studiul nostru cu opinia unei tinere privind locul și rolul Bisericii în viața tinerilor:

„Tinerii așteaptă de la Biserică cu totul altceva decât ceea ce este acum și anume sprijinul. În ziua de astăzi rar vedem la biserică tineri interesați de ceea ce înseamnă exact Biserica și Tainele acesteia. Sprijinul pe care Biserica ar trebui să îl acorde tinerilor, să fie în primul rând unul spiritual, pentru ca în tot ceea ce fac ei să se prefigureze un viitor mai bun atât pentru ei cât și pentru societatea în care trăiesc.

În al doilea rând să fie un sprijin material, în special pentru elevii care vor să studieze și nu au posibilități.

Însă momentan ceea ce este promovat și susținut în mediul Bisericii sunt bătrânii, deoarece aceștia sunt prezenți în fiecare duminică la biserică, și din păcate tinerii trăiesc cu impresia că ei nu își au locul printre marea de oameni în vârstă, care acaparează, aparent, termenul de Biserică.

Biserica așteaptă, însă, să atragă câți mai mulți creștini spre îndrumarea credinței. Aceasta așteaptă de la tineri, ca ei să asculte de părinți, bunici și să învețe, acestea fiind singurele îndrumări propuse de către

---

22. Jean-Marc MONTEIL, *Eduquer et former; Perspectives psychosociales*, Presses Universitaires de Grenoble, 1989.

oamenii Bisericii. Deși Biserica îi așteaptă și îi primește cu brațele deschise pe tineri, aceștia nu sunt mulțumiți doar cu cuvintele frumoase. Ei au nevoie de o îndrumare atât către cele sfinte cât și spre ceea ce ei își doresc.

În concluzie, Biserica și tinerii nu au o relație tocmai strânsă din cauza indiferenței care vine din partea ambelor părți, însă acest lucru nu a fost mereu așa și poate fi schimbat în momentul în care cineva chiar face ceva în această privință, nu doar superficial“ (M.V.).

Opinia acestei tinere de 18 ani dintr-un an terminal, de la un colegiu din orașul Brăila, scoate în evidență relația dintre Biserică, Școală și Societate în spațiul est-european. În această declarație a tinerei nu este negat rolul social, educativ și moral al Bisericii, ci lipsa de implicare reală și activă a celor care gestionează programele și proiectele comune celor două instituții.

În altă ordine de idei, această caracterizare a implicării Bisericii în viața socială se poate extinde la oricare altă instituție cu rol social și educativ din țara noastră.

Reconstrucția instituțională și implicarea în social mai are mulți pași de făcut pentru a deveni reală și credibilă. Acestea nu au depășit, decât în mică măsură, etapa „*cuvintelor frumoase*“, așa cum amintea tânăra citată mai sus.

Pe de altă parte, există și un curent negativist cu privire la activitatea instituțiilor fundamentale dintr-o societate, cum că acestea astăzi nu și-ar mai face datoria sau că ar fi depășite din punct de vedere moral și social.

Prezentăm, de această dată, perspectiva unei alte tinere eleve, care scoate în evidență neputința tinerilor de a se implica în viața Bisericii:

„În ziua de astăzi tinerii nu au așteptări de la Biserică, mai ales pentru că ei nu conștientizează ce rol are cu adevărat Biserica. Pentru majoritatea tinerilor Biserica nu este importantă, așa că nu-i acordă atenție... nu sunt interesați de tot ceea ce înseamnă Biserică sau credință, încercând de multe ori să evite tot ce are legătură cu Biserica. Nu există comunicare între tineri și oamenii maturi, prezenți în Biserică. Există judecăți de valoare de ambele părți. Tinerii judecă prea aspru Biserica și nu observă faptele bune pe care aceasta le face. Biserica are așteptări prea mari de la tineri (A.L.)“.

De această dată se observă conflictul dintre generații, care se face simțit între tineri și Biserică. Nu încapă nicio îndoială că acest conflict între generații apare datorită lipsei de comunicare reală, precum și a limbajului rigid folosit de către generația matură, generație care se regăsește atât în rândul clericilor din Biserică, dar și al profesorilor din Școală.

Tinerii așteaptă de la Biserică o comunicare sinceră și reală. Din eseul unei tinere desprindem următoarele:

„În primul rând tinerii așteaptă să fie înțeleși, să fie ascultați de oamenii din Biserică. Aceștia, de câte ori au o problemă, chiar și de ordin spiritual, simt nevoia să se descarce în fața unui om, în fața preotului. Astfel, ei așteaptă de la Biserică, de la oamenii care fac parte din ea, să îi înțeleagă și să nu-i judece pentru faptele lor. De asemenea, așteaptă și sfaturi morale, vorbe care să-i liniștească spiritual și să-i ajute să depășească respectiva problemă pe care o au. Confesându-se, tânărul se va simți eliberat, iar la auzirea vorbelor bune spuse de preot, își va găsi liniștea spirituală (P.A.)“.

Din această mărturisire se poate observa dorința tinerei de a comunica cu cei maturi, pentru a primi sfaturi care o pot ajuta să depășească problemele vieții de zi cu zi. Comunicarea sinceră, care depășește bariera strict educațională, duce la îmbunătățirea actualului educațional. Un profesor de Religie care se apropie de elevi, înțelegându-le dorințele și suferințele, comunicând cu ei sincer și direct, va mări șansele de a avea o oră de Religie în care obiectivele educaționale să fie îndeplinite. Continuând cu prezentarea eseului elevei P.A., aceasta afirmă că:

„Biserica are și ea așteptări mari de la tineri. Dorește ca ei să fie înțelepți, să-și trăiască viața în armonie, stabilindu-și un țel pentru care să lupte. Vrea ca tinerii să fie respectuoși cu cei din jur... De fiecare dată când simt nevoia să se descarce, să nu ezite să vină la Biserică, pentru a-și confesa problemele din viața de zi cu zi. Să facă acest lucru dacă simt, nu să vină din obligație (P.A.)“.

Aceasta este, pentru adolescența de clasa a XII-a, perspectiva educațională non-formală. Față de Familie, Școală sau Biserică tinerii doresc să se apropie fără a fi obligați să o facă, ci din dorința lor sinceră de a primi ajutorul de care au nevoie.

Eseul unui tânăr, O.C., scoate în evidență faptul că „Biserica face parte din patrimoniul cultural al țării“, iar „Biserica așteaptă de la tineri ca ei să fie smeriți, frumoși, inteligenți și plini de Duhul Sfânt“. Este o perspectivă spiritual-culturală de care nu este lipsită nici Școala. Alături de Biserică, și Școala are un caracter sacru în sufletele elevilor. Această sacralitate, conștientizată, îi poate face pe elevi să fie mai buni și mai frumoși.

Liceana D.E. vede în spațiul Bisericii sfințenie și căldură:

„Atunci când mă gândesc la Biserică, mă gândesc la un loc sacru, sfânt și plin de căldură. Nu cred că toți tinerii merg la Biserică, dar, oricum, sunt destui de mulți care merg și se așteaptă să fie primiți cu brațele deschise și cu sfaturi bune“.

Același lucru își doresc tinerii și de la Școală, să fie un loc plin de căldură și să fie primiți cu brațele deschise. Lipsa tinerilor din spațiul bisericii poate fi comparat cu absenteismul școlar, care, din păcate, în ultima vreme, este la cote ce depășesc normalitatea.

Tot această tânără continuă: „Într-o lume a internetului și când toate problemele se rezolvă cu ajutorul electronicelor, este greu să-i mai aduci pe tineri la Biserică, mai ales că acest obicei trebuie încurajat și de familie“. Implicarea familie în actul educațional spiritual-cultural este fundamentală pentru reușita tânărului în viață.

Elevul C.C.A. vede în Biserică un spațiu al definirii personalității:

„În viziunea tinerilor, Biserica ar trebui să se contureze ca un izvor de cunoștințe care le-ar șlefui personalitatea. Un tânăr este dornic de a învăța toate îndrumările pe care le oferă Biserica, pentru a se evidenția față de ceilalți, construindu-și o mentalitate pozitivă“.

Așteptările tinerilor față de Biserică ar putea fi încadrate în pozitive, negative și indiferente. Cele mai multe așteptări ale tinerilor sunt pozitive. Această perspectivă pozitivă, prezentă în eseurile tinerilor, poate fi transferată cu ușurință atât către Școală, cât și către Familie. Nu sunt puține eseurile care susțin implicarea Școlii și a Familiei, pentru ca relația dintre tineri și Biserică să fie una pozitivă.

Chiar dacă unii tineri nu sunt declarativi în a susține credința sau apartenența la o anumită Biserică, „Biserica și credința fac parte din viața noastră, chiar dacă nu arătăm acest lucru“ (P.A.G.)

Tinerii așteaptă de la Biserică „înțelegere, educație și iertare“ (B.A.), iar Biserica așteaptă de la tineri „să nu uite să fie oameni“ (G.S.D).

Un răspuns sincer și care vine în comparație cu rețelele de socializare este dat de tânăra H.V.

„Eu cred că tinerii așteaptă mai mult ca Biserica să vină la ei și să poată să le dea un răspuns matematic pentru toate problemele și întrebările lor. Ei nu cunosc faptul că Dumnezeu nu este asemenea internetului, care îi ajută pe moment.

Biserica reprezintă al doilea pilon în formarea tinerilor. Este odihnit și plin de speranță pentru un elev să vadă că în Biserica unde merge cu părinții sunt și alți tineri, de vârste apropiate, care au aceleași principii de viață ca ale lui“ (C.R.).

În mărturisirea acestei tinere se observă unitatea pe care ea o dorește, ca să existe între Biserică, Școală și Familie.

„Prin tineri, Biserica se înnoiește mereu, fiind cei care încep să-L cunoască pe Dumnezeu... Așa se pun bazele unei familii... Ca și Acasă, Biserica și cei din interiorul ei devin o familie, spovedindu-se și rugându-se împreună... Pentru majoritatea tinerilor, Biserica se mai poate numi dicționarul vieții, în care pot primi informații importante cu privire la viața lor, mai ales în perioada adolescenței“ (C.R.).

Liniștea, pacea și armonia sunt așteptări ale tinerilor, pe care doresc să le regăsească în spațiul Bisericii, dar și în cel al Familiei și Școlii.

Concluzii

Analizând relația tinerilor cu Biserica din perspectivă socială și educațională, aflăm că tinerii văd în Biserică o instituție vie și sfântă, care are de asemenea un rol important în educarea și formarea tinerilor pentru viață. În Familie, Biserică și Școală tinerii doresc să găsească sfințenie, armonie, liniște, pace, înțelegere, educație și nu în ultimul rând iertare. Tinerii elevi sunt conștienți de faptul că au nevoie de educație, morală și bunăcuviință, pe care doresc să le găsească în cele trei instituții amintite mai sus.

În urma analizării eseurilor tinerilor elevi au fost găsite răspunsuri la întrebările de cercetare. Problemele și acțiunile prezente în perspectivele sociale propuse de către tineri, precum și impactul lor

asupra comportamentului social se pot rezuma la următoarele: tinerii au întrebări, au probleme la care găsesc cu greu un răspuns și aceste probleme sunt zilnice. Rețelele de socializare nu sunt mulțumitoare pentru tineri în totalitate. Tinerii au nevoie de comunicare sinceră. Vor să vorbească față către față zilnic, pentru a găsi soluții, pentru a se îmbunătăți, pentru a deveni mai buni și mai înțelegători cu cei din jur. Din păcate, generația matură nu-și găsește timpul și dispoziția necesare pentru a vorbi cu tinerii. Tinerii au nevoie de căldură sufletească din partea părinților, din partea profesorilor și din partea preoților.

Până la urmă, profesorul, preotul și părintele se regăsesc în aceeași persoană, pe care elevul o vede ca fiindu-i de ajutor în depășirea provocărilor zilnice, precum și în construirea personalității proprii.